

Riktlinjer för oljeavskiljare

i Enköpings kommun

Dokumenttyp: Riktlinjer

Beslutad av: Miljö- och byggnadsnämnden

Ansvarig funktion: Miljöavdelningschef

Ersätter: Riktlinjer för oljeavskiljare i Enköpingskommun, beslutad 2011-06-07

Gäller för: Verksamhetsutövare, miljöavdelningen, vatten- och avloppsavdelningen, byggavdelningen

Gäller fr.o.m.: 2018-09-19

Gäller t.o.m.: Tills vidare

Ärendenummer: 2018-001756

Datum: 2018-09-19

Innehåll

1	Inledning.....	5
1.1	Lagar och bestämmelser	5
1.1.1	Vattentjänstlagen (SFS 2006:412) och ABVA.1	5
1.1.2	Miljöbalken (SFS 1998:808).....	6
1.1.3	Vattendirektivet.....	7
1.2	Varför behövs oljeavskiljare?	7
1.3	När behövs oljeavskiljare.....	8
1.4	Förtydligande för vissa verksamheter	8
1.4.1	Verkstäder	8
1.4.2	Fordonstvättar	9
1.4.3	Parkeringshus, garage med golvavlopp, parkeringsplatser, hårt trafikerad yta	9
1.4.4	Bilskrotningsanläggningar	9
1.4.5	Tankstationer.....	9
1.4.6	Övriga verksamheter.....	9
2	Vilka krav ställer kommunen?	10
2.1	Kommunen tillämpar standarden för oljeavskiljare	10
2.2	Miljöavdelningen utför tillsynen.....	10
2.3	Krav vid anslutning till kommunalt spillvatten.....	10
2.4	Krav vid ny verksamhet	11
3	Egenkontroll.....	12
3.1	Vad är egenkontroll?.....	12
3.2	Larm	12
3.3	Tömning	12
3.4	Farligt avfall	13
3.5	Besiktning.....	13
3.6	Städning	13
4	Riktvärden för utsläpp till avlopp	14
4.1	Provtagning	14

5	Kemikalieanvändning	15
5.1	Val av produkter	15
5.2	Invallning	15
5.3	Övriga bestämmelser	15
6	Fakta om oljeavskiljare.....	16
6.1	Hur fungerar en oljeavskiljare?	16
6.2	Två typer av avskiljare enligt standard SS-EN 858.....	16
6.2.1	Klass II	16
6.2.2	Klass I	17

1 Inledning

Dessa riktlinjer är framtagna i samarbete mellan miljöavdelningen, byggavdelningen och vatten- och avloppsavdelningen. Målet med riktlinjerna är att:

- att arbeta fram en tydlig vägledning som hjälp vid tillsyn av oljeavskiljare
- att minska miljöbelastningen och därmed få en bättre vatten- och slamkvalitet
- att ge klara riktlinjer vid ny- och ombyggnation.

Riktlinjerna är till för både kommunens tjänstemän men också för verksamhetsutövare, projektörer, konsulter och fastighetsägare. De gäller både för befintliga verksamheter och vid nyinstallationer.

1.1 Lagar och bestämmelser

Riktlinjerna är framtagna med hänsyn till gällande lagstiftning, främst miljöbalken och lagen om allmänna vattentjänster samt ABVA.

1.1.1 Vattentjänstlagen (SFS 2006:412) och ABVA.1¹

Vattentjänstlagen och ABVA reglerar användningen av avloppsnätet med syfte att skydda ledningsmaterial, reningsprocesser samt kvaliteten på utgående vatten från reningsverket till recipient och på avloppsslam.

Fastighetsägare/Verksamhetsutövare

- får inte släppa ut avloppsvatten som kan skada ledningsnätet, reningsprocesserna, slam kvaliteten eller på annat sätt orsaka skador eller olägenheter.
- ska informera VA-huvudmannen om utsläpp till spill- eller dagvattennätet från verksamheten.

¹ Lag (SFS 2006:412) om allmänna vattentjänster, även kallad Vattentjänstlagen. Allmänna bestämmelser för användande av Enköpings kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning - även kallad ABVA.

Huvudmannen för VA-verksamheten

- bedömer om ett utsläpp från en planerad verksamhet är acceptabel för ledningsnätet och reningsverket.
- är inte skyldig att ta emot avloppsvatten som inte är hushållspillvatten.
- är inte skyldig att koppla in en fastighet eller låta en fastighet vara inkopplad om VA-installationen har väsentliga brister.
- har rätt att stänga av dricksvattnet till en fastighet om fastighetsägaren försummat sina skyldigheter enligt Vattentjänstlagen.
- kan begära att fastighetsägaren/verksamhetsutövaren tar prov på sitt avloppsvatten och redovisar resultat från sådan provtagning till VA-huvudmannen.
- har rätt att undersöka VA-installationen och utföra nödvändig provtagning och analys, som då bekostas av fastighetsägaren.

1.1.2 Miljöbalken (SFS 1998:808)

Miljöbalkens syfte är att främja en hållbar utveckling, som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Kopplade till miljöbalken finns förordningar och föreskrifter med ytterligare bestämmelser.

Verksamhetsutövaren ska enligt miljöbalken

- välja bästa möjliga teknik till rimlig kostnad för att motverka skador på miljön.
- byta ut farliga produkter mot mindre farliga (produktvalsprincipen).
- anmäla eller söka tillstånd för miljöfarlig verksamhet.
- utföra egenkontroll, vilket bland annat innebär att det ska finnas en förteckning över vilka kemikalier som används i verksamheten.
- hantera farligt avfall från verksamheten på ett korrekt sätt.

Utsläpp till avloppsnätet ska alltid godkännas av VA-huvudmannen och av den myndighet som avgör hur verksamheten får bedrivas.

Myndighetens beslut gäller tillsammans med bestämmelserna i Vattentjänstlagen och ABVA.

1.1.3 Vattendirektivet

EU:S ramdirektiv för vatten, Vattendirektivet, innehåller regler och riktlinjer för att skydda sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Utifrån vattendirektivet tar vattenmyndigheten fram lokala miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram i syfte att nå god kemisk och ekologisk status i hav, sjöar och vattendrag. Ämnen som anses som särskilt förorenade och prioriterade finns listade. Föroreningar av vatten med dessa ämnen ska gradvis minska. Krav som ställs på utsläpp av dessa ämnen beror på den mottagande recipientens nuvarande status samt övriga utsläpp i området.

1.2 Varför behövs oljeavskiljare?

Förorenat processavloppsvatten och förorenat dagvatten betraktas juridiskt som avloppsvatten. Avloppsvatten släpps ut från många olika processer, verksamheter och arbeten.

När det finns risk för utsläpp av olja till spill- och dagvattennätet ska en oljeavskiljare finnas. Genom installation av oljeavskiljare minskas den negativa påverkan på miljön. Oljeföroreningar som kommer ut via dagvattennätet ger en direkt nedsmutsning av miljön i exempelvis sjöar, vattendrag och grundvatten. Oljan kan även skada dricksvatten.

Det är viktigt att både det reade avloppsvatten som släpps ut från avloppsreningsverken och det slam som bildas under reningen innehåller så låga halter av miljöskadliga ämnen som möjligt. Vid för höga halter av till exempel metaller och organiska ämnen kan slammet inte läggas på jordbruksmark, vilket är önskvärt för att återföra näringsämnen till kretsloppet.

1.3 När behövs oljeavskiljare

I de här fallen krävs oljeavskiljare vid avledning till spillvatten och/eller till dagvatten:

- bilskrotningsanläggningar
- tankstationer
- verkstäder (motor- och servicehallar, måleri- och sprutlackeringshallar)
- parkeringshus, garage med golvavlopp (även villagarage²), större parkeringsplatser, hårt trafikerad yta exempelvis yta runt tankstation
- spolplattor
- olje- och kemikaliedepåer
- industrier med kondensvatten från kompressorer
- industrier med oljehantering eller tvätt av oljiga produkter

1.4 Förtydligande för vissa verksamheter

1.4.1 Verkstäder

Verkstäder bör i första hand anläggas utan golvavlopp där så är möjligt. I verkstäder där även fordonstvätt förekommer bör verkstadsdelen vara avloppslös alternativt vara kopplad till separat oljeavskiljare.

I det fall verkstadsdelen innehåller smörjgrop eller fordonslyft bör denna del sakna golvbrunn. Vid ny- eller väsentlig ombyggnation ska golv i smörjgrop och under fordonslyft vara avloppslöst eller anslutet till spilloljetank. Förbindelse till spill/dagvattennät får inte finnas.

Vatten från detalj- och motortvätt får inte avledas till oljeavskiljaren utan ska tas om hand som farligt avfall.

² Villagarage bör som huvudregel byggas utan avlopp. Om ett behov av golvavlopp finns kan miljöavdelningen och vatten- och avloppsavdelningen ställa krav på att en oljeavskiljare behöver installeras.

1.4.2 Fordonstvättar

Se "Riktlinjer för utsläpp till avlopp från fordonstvättar".

1.4.3 Parkeringshus, garage med golvavlopp, parkeringsplatser, hårt trafikerad yta

I första hand ska parkeringshus och garage vara avloppslösa. Om garagen utrustas med golvavlopp ska oljeavskiljare finnas.

För parkeringsplatser utomhus och hårt trafikerade ytor görs individuell bedömning av miljöavdelningen utifrån lokalisering och recipient.

1.4.4 Bilskrotningsanläggningar

Lagring av bilarna före behandling ska ske på en plats med tät ytbeläggning. På platsen ska det finnas anordningar för att samla upp spill och utrustning för att ta hand om avloppsvatten och dagvatten genom slam- och oljeavskiljning.

1.4.5 Tankstationer

Oljeavskiljare ska finnas vid tankplats. Tankplatsen ska vara väl avgränsad och omgivande ytor får inte luta mot spillzonen.

1.4.6 Övriga verksamheter

För verksamheter i övrigt gäller att behovet av oljeavskiljare styrs av om olja hanteras samt om golvavlopp finns.

2 Vilka krav ställer kommunen?

2.1 Kommunen tillämpar standarden för oljeavskiljare

Enköpings kommun tillämpar huvudsakligen regelverket i Europastandard och Svensk standard när det gäller utformningen av avskiljaranordningar för olja och slam. Den gemensamma standarden benämns SS-EN 858 del 1 och 2. Detta betyder bl.a. att anläggningen ska vara utrustad med slamavskiljare, oljeavskiljare av lämplig storlek och utförande, olje- och slamstopp, larm samt provtagningsbrunn.

Enligt standarden finns två olika typer av oljeavskiljare; klass I och klass II (se avsnitt "Fakta om oljeavskiljare"). Samtliga verksamheter som kräver oljeavskiljare i Enköpings kommun ska ha slamavskiljare, oljeavskiljare av klass I och provtagningsbrunn.

2.2 Miljöavdelningen utför tillsynen

I Enköpings kommun är miljö- och byggnadsnämnden tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Tillsynen utförs av miljö- och byggnadsförvaltningen genom miljöavdelningen.

I samband med tillsyn på verksamheter kan miljöavdelningen ställa krav på miljöförbättrande åtgärder. Miljöavdelningen kan också ställa krav på att det ska finnas efterföljande rening utöver oljeavskiljare.

2.3 Krav vid anslutning till kommunalt spillvatten

Vid anslutning till kommunalt spillvattennät kan vatten- och avloppsavdelningen, med stöd av lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och ABVA (Allmänna bestämmelser för användande av Enköpings kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning) ställa krav på halten av föroreningar i vattnet.

I normalfallet ska oljeavskiljare som tar emot regnvatten kopplas till dagvattennätet medan en oljeavskiljare med uppsamlingsytor under tak ska kopplas till spillvattennätet.

2.4 Krav vid ny verksamhet

Oljeavskiljare bör minst uppfylla Europastandard och Svensk standard SS-EN 858. Detta gör att krav på förbättringar kan ställas även på befintliga verksamheter som redan har avskiljare och på verksamheter som inte har oljeavskiljare, men som behöver det enligt dessa riktlinjer. Innan en befintlig verksamhet installerar en oljeavskiljare bör samråd ske med miljöavdelningen och vatten- och avloppsavdelningen.

3 Egenkontroll

3.1 Vad är egenkontroll?

Egenkontroll är ett förebyggande arbete där verksamhetsutövaren fortlöpande kontrollerar sin verksamhet för att förebygga hälsoproblem och skador på miljön. Egenkontrollens omfattning beror på verksamhetens typ, storlek och i vilken grad den kan påverka miljön och människors hälsa.

För alla verksamheter gäller reglerna i 26 kapitlet 19 § miljöbalken. För anmälnings- eller tillståndspliktiga verksamheter, gäller även förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll som ytterligare preciserar kraven. Ansvaret för egenkontrollen ligger hos verksamhetsutövaren som ska kunna visa för miljöavdelningen att egenkontroll verkligen bedrivs.

3.2 Larm

Oljeavskiljare ska vara utrustad med optiskt och akustiskt larm. Undantag från denna regel kan göras i särskilda fall efter diskussion med miljöavdelningen. Ett funktionstest av larmet ska genomföras regelbundet.

3.3 Tömning

Oljeavskiljare, sand- och slamfång och liknande ska kontrolleras regelbundet och tömmas så ofta att de alltid fyller avsedd funktion. Tömning bör göras när halva slamvolymen eller 80 procent av lagringsvolymen för olja är fylld eller minst en gång per år. Sker inte tömning tillräckligt ofta kommer slamlagret och oljeskiktet växa sig så tjocka att vattnet till stor del passerar opåverkat genom avskiljaren. För att inte överbelasta oljeavskiljaren med slam ska även tvätträna eller golvbrunn med slamfång ansluten till oljeavskiljare tömmas minst en gång per år eller mer. Tömning ska ske av godkänd entreprenör och tömningskontrakt ska tecknas. Efter tömning ska alltid vatten fyllas på i avskiljaren så att avskiljaren fungerar som den ska.

3.4 Farligt avfall

Slam och olja som samlas i en oljeavskiljare klassas som farligt avfall. Transportdokument från tömning ska upprättas och sparas i minst fem år.

Transportdokumentet ska innehålla uppgift om avsändare (verksamheten med oljeavskiljare), mottagare, transportör, avfallsslag och avfallsmängd samt undertecknas av avsändaren och av mottagaren vid mottagandet.

Verksamheter där farligt avfall uppkommer ska enligt miljöbalken journalföra tömning och annat underhåll. Även driftstörningar ska journalföras. Journalerna ska finnas tillgängliga för miljöavdelningen och vatten- och avloppsavdelningen.

Uppsamlad spillolja eller andra kemikalier får inte hällas ut i avloppet utan ska tas omhand som farligt avfall.

3.5 Besiktning

Vart femte år ska en mer omfattande inspektion av oljeavskiljaren utföras i enlighet med 55- EN 858. Besiktningen ska utföras av oberoende part och besiktningsintyg ska kunna uppvisas efter förfrågan. Avskiljaren ska då tömmas helt och besiktigas med avseende på:

- ingående komponenters täthet
- att tanken är hel och tät (eventuell sprickbildning och dylikt) o eventuell invändig ytbehandling
- dämpskärmar, rör, koalesator och liknande avseende fastsättning och funktion oelektriska komponenter och larm.

3.6 Städning

Verkstadsgolv samt golv i övriga verksamheter så som exempelvis industrilokaler eller lagerlokaler ska i första hand torrstädas (sopning, dammsugning).

Tvättvatten från golvtvättmaskiner ska tas omhand som farligt avfall.

4 Riktvärden för utsläpp till avlopp

Enköpings kommuns ABVA anger att Enköpings kommuns avloppsreningsverk inte är skyldig att ta emot spillvatten som avviker från normalt hushållspillvatten. Riktvärden för vad som motsvarar hushållspillvatten finns framtaget av branschorganisationen Svenskt vatten samt av olika VA-organisationer. Undantag kan göras i enskilda fall efter bedömning av miljöavdelningen och vatten- och avloppsavdelningen.

För utsläpp till dagvattensystemet görs en individuell bedömning utifrån recipientens känslighet.

4.1 Provtagning

Provtagning ska ske under förhållanden som är representativa för den verksamhet som bedrivs. Intervall och metod för provtagning ska utformas så att det går att säkerställa att gällande krav uppfylls. Till exempel att provtagning genomförs under vinterhalvåret vid en tvättanläggning då belastningen är som högst.

5 Kemikalieanvändning

En oljeavskiljare kan bara rena avloppsvattnet från vissa föroreningar, som till exempel olja och metaller. Det är i första hand tvättvatten, smältvatten (regnvatten) som får gå till ett avlopp med en ansluten oljeavskiljare. Det är därför viktigt att verksamheten förvarar kemikalier på ett säkert sätt samt väljer produkter som har så liten miljöpåverkan som möjligt.

5.1 Val av produkter

Tvätt och avfettningsmedel samt andra kemikalier som används i samband med oljeavskiljaren ska väljas så att de inte stör avskiljarens funktion. De får inte bidra till att bilda stabila emulsioner som inte går att avskilja i oljeavskiljaren. Det är alltid verksamhetens egen skyldighet att använda de mest miljövänliga alternativen.

Produkter som används vid biltvätt ska antingen uppfylla kraven för miljömärkning med Svanen, Bra Miljöval eller EU-blomman alternativt ingå i Kemikaliesvepets listor över godkända fordonstvättmedel eller särskilda avfettningsmedel (www.naturskyddsforeningen.se/kemikaliesvepet).

Säkerhetsdatablad för kemiska produkter ska finnas på anläggningen.

5.2 Invallning

Olja och övriga kemikalier ska vara inval lade eller placerade i lokal där läckage inte kan nå avloppet. Invallningen ska kunna rymma den största behållarens volym samt 10 % av summan av övrig lagrad volym.

5.3 Övriga bestämmelser

För de verksamheter som ligger inom skyddsområden för vattentäkt tillkommer bestämmelserna för skyddsområdet.

6 Fakta om oljeavskiljare

6.1 Hur fungerar en oljeavskiljare?

När oljehaltigt vatten rinner genom oljeavskiljaren fångar den upp olja och slam. I oljeavskiljaren utnyttjas skillnaden i densitet mellan vattnet och det som ska avskiljas. Oljan är lättare än vattnet och flyter upp till ytan och lägger sig som ett skikt ovanpå vattnet, medan det tyngre slammet sjunker till botten. För att oljan ska hinna stiga upp till ytan är det viktigt att avskiljaren är rätt dimensionerad, det vill säga är tillräckligt stor i förhållande till vattenflödet. Minst två timmars genomsläppstid är nödvändigt för att oljan ska hinna separera från det förorenade vattnet i en gravimetrisk oljeavskiljare.

Observera att oljeavskiljaren inte är en fullständig reningsanläggning utan bara till viss del skiljer oljan från vattnet. Oljerester ska aldrig hällas ut i oljeavskiljaren.

Användning av rengöringsmedel och andra kemikalier eller användning av högtryckstvätt medför risk att den uppsamlade oljan följer med ut i avloppsnätet.

6.2 Två typer av avskiljare enligt standard SS-EN 858

6.2.1 Klass II

En gravimetrisk oljeavskiljaranläggning som innefattar en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel. Avskiljning i en gravimetrisk avskiljare bygger helt på att oljan hinna stiga till ytan under den tid den passerar oljeavskiljaren. Denna typ av anläggning klarar inte användning av högtryckstvätt, avfettningsmedel eller tvättmedel. Vid laboratorietest av klass II-avskiljare får resthalt av olja i utgående vatten vara högst 100 mg/l, i verkligheten kan halterna vara betydligt högre.

Avskiljaren uppfyller inte kommunens lokala utsläppskrav och ska därför inte användas. Miljöavdelningen kan i särskilda fall göra undantag från kravet om oljeavskiljare klass I.

6.2.2 Klass I

Oljeavskiljarenläggning som förutom en oljeavskiljardel och en slamavskiljardel är försedd med ett koalescensfilter eller lameller. Vid laborietest av klass I-avskiljare får resthalt av olja i utgående vatten vara högst 5 mg/l, i verkligheten kan halterna vara betydligt högre. Vid användning av högtryckstvätt, avfettningsmedel eller tvättmedel bildas små oljedroppar som inte hinner stiga upp till ytan med av egen kraft. I en klass I-avskiljares filter samlas de små oljedropparna ihop och församman till större oljedroppar som kan stiga till ytan och lägga sig i ett skikt ovanpå vattnet istället för att följa med vattnet ut orenat.

En förutsättning för att oljeavskiljare ska fungera är användning av så kallade självspaltande eller självseparerande avfettningsmedel. De avfettningsmedel, som inte tillhör denna grupp, ger en stabil blandning av olja och vatten dvs olja avskiljs inte från vattnet i oljeavskiljaren. I de fall fett eller olja blandats med vattnet (antingen kemiskt genom tex rengöringsmedel eller mekaniskt genom till exempel användning av en högtryckstvätt) kan avskiljningen ta mycket lång tid.